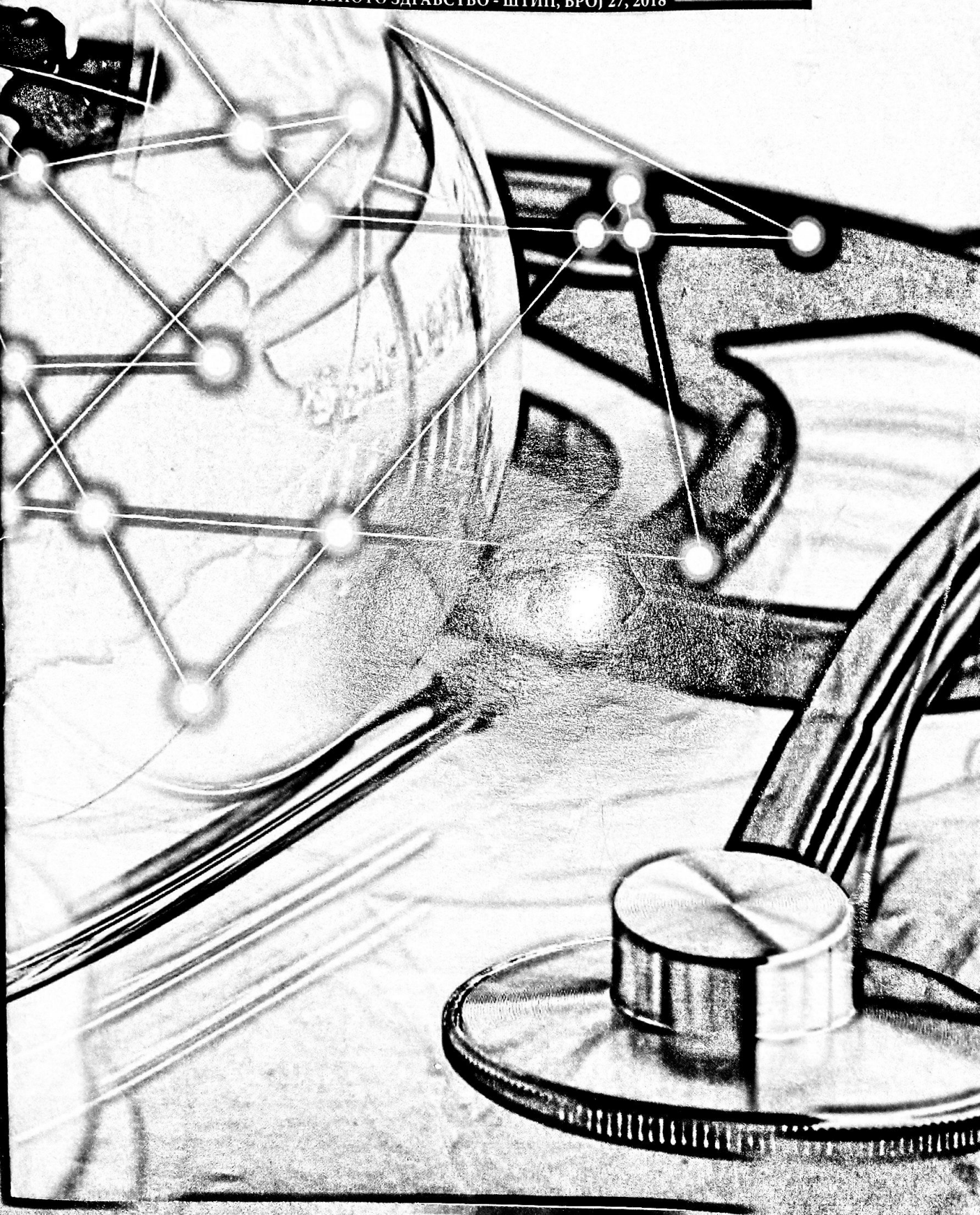

medicus

ИНФОРМАТИВЕН ГЛАСНИК НА ЈАВНОТО ЗДРАВСТВО - ШТИП, БРОЈ 27, 2018

Почитувани читатели,

Како и секоја година, така и оваа, со гордост го прославуваме Светскиот ден на здравјето, празникот на сите здравствени работници, 7-ми април. И оваа година овој ден е посветен на сите кои работиме за здравјето, и на сите на кои им треба помош за зачувување или подобрување на здравјето. Здравјето е човеково право, и сите имаат право на квалитетна здравствена заштита. Според Светската здравствена организација, здравје не значи само отсуство на болест, туку и состојба на физичка, психичка и ментална рамнотежа која обезбедува на секого можност за економски продуктивен живот. За таа цел, многу земји во светот обезбедуваат универзална здравствена заштита за да им обезбедат на луѓето здравствено осигурување. Република Македонија е една од земјите кои се грижат за своите граѓани да имаат достапна, адекватна и еднакво квалитетна здравствена заштита независно од разликите во социјалниот и економскиот статус. Посебен акцент е ставен на вулнерабилните групи кои имаат потреба од мултидисциплинарни здравствени услуги. Универзална здравствена заштита не значи само лекување, туку и превенција, промоција, рехабилитација и палијативна грижа. За ова е потребен добар ефикасен здравствен систем кој обезбедува квалитетни здравствени услуги, но бара искусни здравствени работници, медицинска технологија, лекови. Затоа, универзалната здравствена заштита е критична компонента за редуција на сиромаштијата, и клучен елемент за да се намалат социјалните разлики. За да може една земја да постигне ваков вид на здравствена заштита, повеќе фактори мораат да бидат задоволени: рана детекција на отстапувањата уште пред да настапи болест; обезбедување на капацитети за лекување на болестите; помош за пациентите за рехабилитација; достапност на сите важни, есенциелни лекови; искусни и мотивирани здравствени работници. Најважна порака за сите нас, како здравствени работници и како единки во заедницата: да се посветиме на превенцијата од болестите; да го чуваме нашето здравје и редовно да го контролираме; да ги почитуваме принципите на здравите животни навики; на време да побараме медицинска помош; да им помогнеме на сите на кои им треба помош. На крајот, нека ни е честит 7-ми април, денот на здравјето, и да зборуваме повеќе за здравјето, а помалку за болестите и лекувањето на истите.

Со почит,

Проф. д-р Елизабета Зисовска

**По повод „Денот на здравјето“, - 7-ми април,
наградени вработени во ЈЗУ Клиничка болница Штип**

Вработени со непрекинат стаж од 10 години:

д-р Влатко Захаријев, д-р Александар Поп Димитров, д-р Александар Стојановски, д-р Влатко Филипов, Игор Јакимовски, д-р Марија Карагозова, д-р Кирил Ушинов, д-р Озрен Спасов, Мирјана Костадинова, Влатко Голомеов, Александар Стојановски

Вработени со непрекинат стаж од 20 години:

Даниел Митев, Денис Коровиќ, Билјана Рогожарска

Вработени со непрекинат стаж од 30 години:

Димче Павлов, Д-р Зоран Шишков, Даница Давчева, Валентина Јованова, Македонска Зикова, Драганчо Крстев, Невенка Горгиевска, д-р Роза Арсова, Славица Ивановска, Милка Ангелова, Десанка Јакимова, Роза Стојанова, Маре Везенкова, Марјанчо Андев

Вработени со непрекинат стаж од 40 години:

прим.д-р Стаменка Јанкулова, Олгица Роглева, Катица Здравкова, Васка Миленковиќ, Дивна Филова, Снежана Николова, Наце Спасов

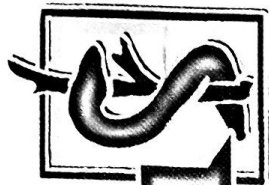
Пензионирани работници:

Богдан Андов, Борка Костова, Вера Ристова, Олгица Роглева, Ленче Коцева, прим.д-р Ванчо Стојанов, Мирјана Арсова, Александар Гацов, Киро Здравев, Нада Митиќ

Од 01.12.2017 прим. д-р Билјана Ефтимова

се здоби со научна титула доктор на науки, од областа клиничка медицина - анестезиологија со реанимација.

**Нови специјалисти по радиодијагностика во Клиничка болница Штип се:
Габриела Димова од 01.11.2017 и Гордана Захаријева од 01.02.2018.**

medicinski

СОДРЖИНА:

ИНТЕРВЈУ СО Д-Р ВЛАДИМИР МИЛОШЕВ, Државен секретар при Министерство за здравство на Република Македонија	4
ДАНИНГ - КРУГЕРОВ ЕФЕКТ Д-р Верица Стојменова , спец. психијатар	6
КАРЦИНОМ НА ДОЈКА Д-р Александара Стојановски	8
ДЕТЕКЦИЈА И ЗАСТАПЕНОСТ НА ИНФЕКЦИИ СО HELICOBACTER PYLORI ВО АДОЛЕСЦЕНТНА ВОЗРАСТ Тања Панева, проф д-р Даниела Јаничевиќ-Ивановска	10
НЕВРОРЕХАБИЛИТАЦИСКИ СТРАТЕГИИ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО МУЛТИПЛА СКЛЕРОЗА Марија Трајкова, Доц. д-р Данче Василева	12
СТИГМА И ПРЕДРАСУДИ ЗА ЛИЦА СО ПСИХИЈАТРИСКИ РАСТРОЈСТВА д-р Роза Арсова спец. психијатар, д-р Славица И. Перунковска спец. психијатар	14
„ЗДРАВЈЕ ЗА СИТЕ – ЗДРАВЈЕ НАСЕКАДЕ„	16
ПРОУЧУВАЊЕ НА ЕФЕКТОТ НА КИНЕЗИТЕРАПИЈАТА КОМБИНИРАНА СО ПЕЛТОИДОТЕРАПИЈА КАЈ ВОЗРАСНИ ЛУЃЕ СО БИЛАТЕРАЛНА ХОНАРТРОЗА Жасмина Колева	18
ЗАСТАПЕНОСТ НА ПАЦИЕНТИ СО АРТРОЗА НА КОЛКОТ (СОХАРТРОЗИ) ВО ПЕРИОДОТ 2015/2016 ГОДИНА НА ТЕРИТОРИЈАТА НА ОПШТИНА КОЧАНИ Кирил Панов, Доц. Д-р Тоне Крстев	20
КИНЕЗИТЕРАПИЈА КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ФРАКТУРА НА ЛАКОТЕН ЗГЛОБ Доц. д-р Ленче Николовска, Викторија Костова	22
ОСТЕОПОРОЗА Доц. д-р Ленче Николовска, Кристина Горѓиоска	24
Причини за болка после стоматолошки интервенции Доц,др Наташа Лонгурова Доц,др Катерина Златановска Проф,др Ивона Ковачевска	26
Влијанието на плунката врз ретенцијата на тоталните протези д-р Верица Тонева, д-р Кочовски Дарк, д-р Александра Тонева, проф. д-р Ивона Ковачевска	28
ПРОГРЕСИВНА АБРАЗИЈА - ТЕРАПИЈА СО ПРОТЕТИКА д-р Катерина Спасовска – специјалист по протетика, д-р Данило Крстевски - специјалист по протетик, д-р Дубравка Ангелиќ – стоматолог , Дарио Крстевски – апсолвент	30

Причини за болка после стоматолошки интервенции

Доц.др Наташа Лонгурова Доц.др Катерина Златановска

Проф.др Ивона Ковачевска

После стоматолошките интервенции најчесто пациентите не очекуваат дека ќе имаат болка бидејќи токму поради тоа и го посетиле стоматологот и очекуваат дека истата треба да помине после третманот.

Постојат неколку причини кои можат да предизвикаат перзистентна болка на забот по стоматолошкиот третман што на крајот ќе треба интервенцијата на стоматологот да се повтори за да се реши проблемот. Во текстот што следува се презентирани причините кои најчесто се случуваат од реставративната стоматологија т.е од областа на деналната патологија.

- Неадекватна употреба на атхезивните системи; Кога површината на забот каде треба да биде аплициран материјалот за реставрација не е правилно кондициониран и сув или случајно се контаминира со плунка или крв, реставрацијата нема да биде правилно поврзана со забот. Неправилното кондиционирање на емајлот и дентинот освен што ќе предизвикаат посттерапевска болка, ќе има можност за откршување или паѓање на самата реставрација.
- Композитните реставрации не се правилно обликувани / исполирани

Апроксималните страни на забите, помеѓу материјалот за реставрација и соседниот заб е вообичаено предилекционо место за вакви проблеми. Реставрација која доаѓа во неправилен контакт и притискање гингивата, не само што ќе предизвика забоболка, туку исто така ќе го зголеми ризикот од дополнителни кариес бидејќи областа ќе биде тешко достапна да се исчисти.

- Ефект на галванизам

Ефект на галванизам е состојба кога доаѓаат два различни метали во устата, како што е постоечката сребрена коронка и ново полнење на амалгам, создава електрично полнење кое предизвикува болка во забите слична на онаа на чувствителни заби. Обично состојбата сама по себе се решава по некое време, но ако продолжи, можно е дека една од реставрациите да мора да се замени со друг материјал.

- Оштетена пулпа за време на постапката на полнење

Ризикот за оштетување на пулпата е поголем, доколку кариесот е поблиску до пулпата или при работа со неквалитетна употреба на насадните инструменти со голема брзина во близина на пулпата или несоодветното ладење на вода може да предизвика температурата во внатрешноста на пулпата да се зголеми во критични нивоа.

- Инфицирана пулпа (пулпит)

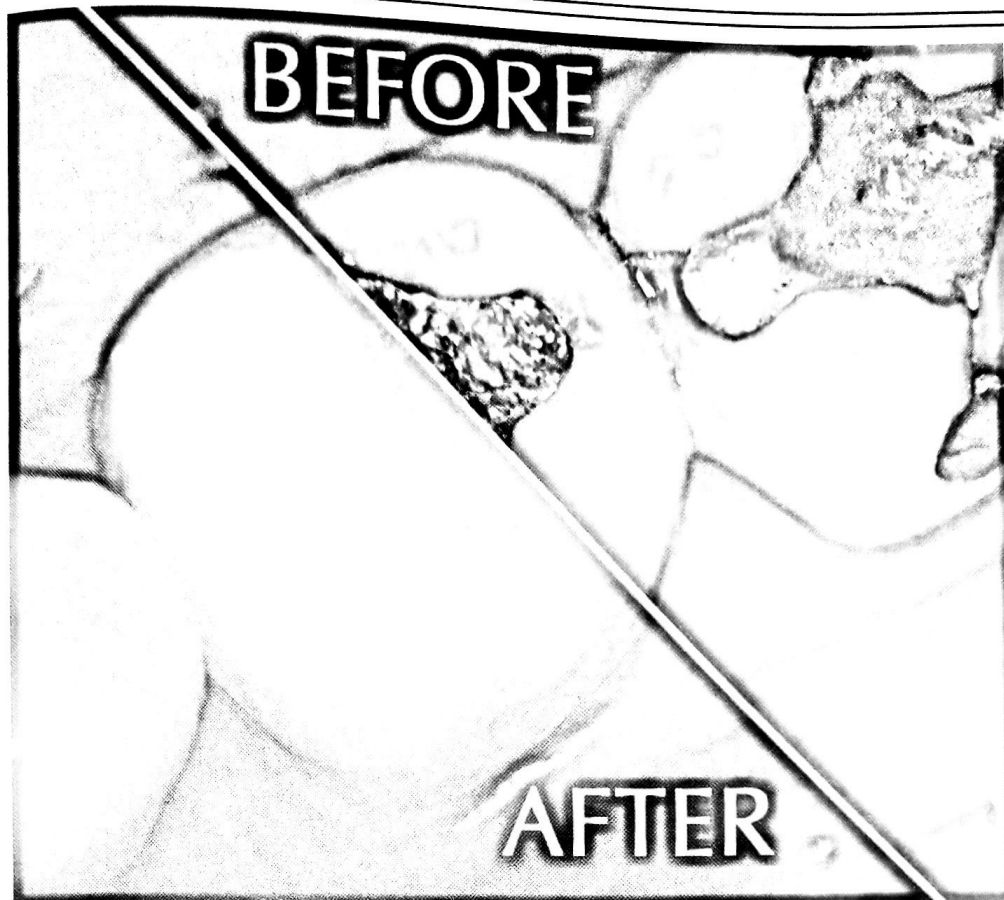
Честа причина за перзистентна забоболка после стоматолошка интервенција е дека бактериите од кариесот може да стигнат до комората на пулпа и да ја инфицираат. Ова може да се случи ако стоматологот успешно не ја отстрани целосната промена на забот со што кариесот ќе продолжи да се развива во забот под реставрацијата. Болката е обично константна, особено кога јаде.

- Алергиска реакција

Ретка компликација е развој на алергиска реакција на сребрениот амалгам кој се користи во полнењето. Други чести симптоми на алергија се чешање или осип, кои може да бидат присутни заедно со забоболката по реставрацијата на забот.

Болка после ендодонтски третман

Ако болката по ендодонтскиот третман е интензивна, ова би можело да биде знак на компликации во текот на третманот а во мал процент од случаите

може да е потребно и екстракција на забот за да се ослободи болката во коренскиот канал.

Најчестите причини за болка во каналите после коренот се:

- Иритација на пародонталните ткива. Постоечкото воспаление на пародонталните ткива околу коренските канали на зафатениот заб е најчестата причина за болката на забите по третманот на каналот на коренот.
- Бруксизам - Пациенти со проблеми на бруксизам може да се соочат со болки во коренските канали после терапијата со коренскиот канал.
- Инфекција - периапикален апсцес (концентрација на гној и течност на врвот на коренот).
- Коренскиот канал не е целосно исчистен, истиот е перфориран во текот на третманот и дозволуваат бактериите да поминат во периодонталните ткива.
- Недоволно наполнети коренски канали или скршен инструмент во каналот.

Најчесто болката од заб е предизвикана од проблем поврзан со забите и гингивата, но постојат и други здравствени состојби, чија што болка рефлектира и исто така може да предизвикаат симптоми на забоболка. Погрешното дијагностицирање на изворот на болка го става на ризик вашето целокупно здравје. Потценувајќи ја забоболката предизвикана од инфекција на заби со верување дека ќе помине и одложување за посета на стоматолог може да дозволи инфекцијата да се шири. Резултатот ќе биде зголемување на болката, губење на забот и потреба од

поскапи третмани.

Користена литература:

1. Ben-Gal G, Weiss EL. Trends in material choice for posterior restorations in an Israeli dental school: composite resin versus amalgam. J Dent Educ. 2011 Dec; 75 (12):1590-5
2. Grahnén H, Hansson L. The prognosis of pulp and root canal therapy: a clinical and radiographic follow-up examination. Odontol Revy 1961;12:146-65.
3. Seltzer S, Bender IB, Turkenkopf S. Factors affecting successful repair after root canal therapy. J Am Dent Assoc 1963;67:651-62.
4. Лидија Поповска, Илијана Муратовска. Клиничка кариологија и терапевтски постапки, Скопје, 2017